

CAPITALĂ
EUROPEANĂ
A CULTURII

Capitală Europeană a Culturii 2021

**Prima reuniune de monitorizare
Raportul juriului de experți independenți**

Bruxelles
Octombrie 2017

Introducere

Acest raport a fost emis în urma reuniunii de la Bruxelles, din data de 11 octombrie 2017, dintre juriu și reprezentanții orașului Timișoara, care este una din cele trei Capitale Europene ale Culturii (CEaC) în anul 2021.¹ Timișoara a fost nominalizată la titlul de Capitală Europeană a Culturii în data de 25 octombrie 2016 în urma recomandărilor din Raportul juriului privind selecția finală²; iar dosarul de candidatură este disponibil pe pagina de internet a Timișoarei³. Acest raport de monitorizare este publicat pe pagina de internet a Comisiei Europene.⁴

Participanți

Membri juriului

Sylvia Amann, Cristina Farinha și Agnieszka Wlazel (raportoare), numiți de Parlamentul European 2015-17

Ulrich Fuchs, Aiva Rozenberga și Pauli Sivonen, numiți de Consiliul UE 2016-18

Beatriz Garcia, Jiří Suchánek (președintele grupului de monitorizare) și Suzana Žilič Fišer, numiți de Comisia Europeană 2017-19

Alain Hutchinson, nominalizat de Comitetul Regiunilor UE 2016-18

Valentina Iancu și Raluca Velisar numiți de Ministerul Culturii și Identității Naționale din România

Din partea orașului Timișoara

Simona Neumann, Director executiv TM2021

Christopher Torch, Director artistic TM2021

Simona Fit, Coordonator de planificare și monitorizare TM2021

Dan Diaconu, Viceprimar al Timișoarei

Romanita Jumanca, Consilier județean Timiș

---

¹ Acțiunea Capitală Europeană a Culturii este guvernată de Decizia nr. 445/2014/EU a Parlamentului European și a Consiliului, pentru titlurile din perioada 2020-2023, care prevede trei întâlniri oficiale de monitorizare între orașele desemnate și Comisie. Vezi:

http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.132.01.0001.01.ENG

² Vezi raportul de selecție finală:

https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/files/ecoc-2021-report-romania_en.pdf

³ http://www.timisoara2021.ro/wp-content/uploads/2016/08/Bidbook_EN_digital_secure.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en

Au mai participat Sylvain Pasqua și Gérald Colleaux din partea Comisiei Europene (Direcția Generală pentru Educație, Tineret, Sport și Cultură) și dna. Irina Ouatu din partea Ministerului Culturii și Identității Naționale din România (Compartimentul Capitale Culturale Europene).

Raportul din partea Timișoarei 2021

Înainte de reuniunea de monitorizare, TM2021 a transmis un raport scris foarte detaliat și cuprinzător, însoțit de o serie de anexe. Raportul evidențiază activitățile întreprinse de Asociație începând cu data de 25 octombrie 2016, data nominalizării oficiale a Timișoarei la titlul CEaC de către Ministerul Culturii din România.

În cadrul întâlnirii, TM2021 a făcut o prezentare care a inclus următoarele aspecte:

- TM2021 beneficiază de un larg sprijin politic, masiv și incontestabil, la nivel local și regional. CEaC a fost declarată o prioritate de către Consiliul Local al municipiului Timișoara.
- CEaC a fost declarată o prioritate și de către Ministerul Culturii din România în strategia sa⁵, ceea ce este un fapt pozitiv. Cu toate acestea, din cauza schimbării de mai multe ori a conducerii Ministerului, precum și din cauza legislației actuale, TM2021 se confruntă cu întârzieri în ceea ce privește adoptarea unei decizii a Guvernului în privința sprijinului financiar pentru proiectul CEaC, dar și cu un cadru legislativ dificil (conform căruia finanțarea este una anuală și se face pe bază de proiect, fără posibilitatea de a finanța cheltuielile de personal).
- Primăria Timișoara a demarat adaptarea politicilor și a structurilor sale administrative în linie cu noua sa strategie culturală; de ex. înființarea unei noi structuri în cadrul Primăriei care să administreze infrastructura aferentă proiectului CEaC, implementarea unor noi linii de finanțare dedicate ONG-urilor (precum și o creștere a bugetului alocat acestora), deschiderea de noi spații pentru proiecte culturale, precum și simplificarea procedurilor privind obținerea autorizațiilor pentru organizarea de evenimente în spații publice. Dezvoltarea infrastructurii culturale se desfășoară conform planificării, iar lucrările se așteaptă să fie finalizate până în anul 2019, în timp ce infrastructura turistică se dorește a fi funcțională până în 2020. Consiliul Județean alocă de asemenea finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii culturale.
- Timișoara lucrează la propria strategie turistică; strategia privind planul integrat de dezvoltare Polul de Creștere a Timișoarei este acum actualizată de către municipalitate, ca parte a Agendei 21 pentru Cultură, ca Oraș Pilot.
- Calendarul de implementare a CEaC cuprinde trei etape: 2017-2018 este etapa de StartUp, care vizează dezvoltarea capacității, testarea unor activități și angajarea publicului; 2019-2021 este etapa de Acțiune/Producție când va fi accelerată crearea

---

⁵ http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/_SCPN%202016-2022inavizare.pdf (see pages 12,125, 129 and 131).

programului cultural împreună cu partenerii internaționali; 2022 și perioada ulterioară este etapa de Moștenire.

- TM2021 a continuat activitățile de amploare cu partenerii: au avut loc 102 întâlniri pe tema programului cultural cu parteneri de la nivel local și 84 de întâlniri cu alți factori interesați; 16 scrisori de intenție privind parteneriate pe termen lung au fost semnate până în prezent.
- Programul aferent actualelor Stații și Trasee planificate în dosarul de candidatură va fi dezvoltat prin intermediul comisiilor și parteneriatelor locale și internaționale care se vor forma pe bază de invitație; un prim apel public de proiecte va fi deschis pentru restul de 30% din program și va continua până la sfârșitul lui 2018.
- Chris Torch a fost numit Director Artistic al TM2021. Prioritatea în etapa de StartUp este dezvoltarea capacității sectorului cultural local prin training-uri și mobilități (măsura de dezvoltare a capacității din cadrul componentei Electro Cultura este deja pusă în acțiune) și mobilizarea rețelelor la nivel european. Clusterelor programului cultural au fost revizuite cu scopul simplificării structurii generale. Noi idei precum 'Xtensions' și 'Generators' au fost adăugate. Unitatea de Angajare a publicului este o parte importantă a echipei programului.
- A fost inițiată pregătirea monitorizării și evaluării – un grup de lucru din cadrul Universității de Vest Timișoara, sprijinit de experți europeni (de ex. P. Sacco (va fi confirmat) și Robert Manchin), a stabilit deja principalii indicatori de succes, iar primele mecanisme de monitorizare sunt aplicate. Este important de remarcat că partenerii doresc să se implice în colectarea datelor, și nu doar din perspectiva evaluării propriei activități, ci și din perspectiva realizării evaluării generale.
- Referitor la buget, a fost confirmată contribuția financiară din partea Primăriei (20 milioane euro) prin fonduri alocate implementării programului și prin plata contribuției de membru (deja achitată parțial către TM2021). Consiliul Județean Timiș s-a angajat la o contribuție de 5 milioane euro pe parcursul proiectului și la plata contribuției de membru (nu a fost achitată încă Asociației). Deocamdată, Ministerul Culturii nu a oferit informații privind contribuția sa financiară la proiectul CEaC. Acesta cere Asociației TM2021 să solicite finanțare pe bază de proiect sau portofoliu de proiecte (nu este încă clar ce se înțelege prin portofoliu de proiecte). Prin urmare, Asociația TM2021 a solicitat finanțare pentru un proiect în 2017 și pentru alte șase proiecte în 2018. Această procedură are ca urmare sarcini suplimentare (consumatoare de timp) pentru echipa de implementare.
- Statutul Asociației TM2021 este acum în curs de actualizare astfel încât să corespundă situației curente, iar structurile sale sunt în curs de reorganizare – există un nou Consiliu de Supraveghere și noi structuri de experți independenți – pentru asigurarea implicării la nivel local.

Sesiunea de întrebări și răspunsuri

Pe parcursul sesiunii de întrebări și răspunsuri ce au urmat prezentării, juriul a solicitat clarificări în privința unor aspecte și a oferit expertiză și sfaturi. Printre subiectele discutate s-au aflat următoarele:

- Conducerea Asociației și personalul – Juriul a solicitat clarificări privind recrutarea personalului: 18 dintre cele 20 de poziții vacante planificate pentru 2017 au fost deja ocupate, urmând ca celelalte două posturi încă vacante să fie ocupate până la finalul lui 2017. Juriul consideră că echipa de producție și cea de angajare sunt prea mici. În ceea ce privește în special angajarea publicului, juriul a subliniat că implicarea comunității este crucială pe parcursul anilor ce vor urma și că această activitate consumă resurse umane semnificative. Asociația TM2021 a explicat că unitatea de producție nu va realiza proiecte, ci va coordona realizarea acestora de către organizațiile culturale. Juriul a primit confirmarea din partea actualului Director Artistic că acesta va fi disponibil să rămână în funcție până în anul 2022. Juriul a fost informat că funcția de angajare a fost asigurată de unitățile responsabile cu voluntariatul și de Electro Cultura.
  - **Recomandarea 1:** Asociația TM2021 trebuie să revizuiască structura organizațională și să întărească echipa de producție întrucât reiese în mod clar din program că Asociația va realiza proiecte. Ar putea fi util ca mai mulți membri ai echipei să sprijine activitățile de angajare, precum și implicarea Directorului Artistic în etapa de pregătire. TM2021 trebuie să clarifice organigrama organizației și, în acest context, să specifice mai clar atribuțiile membrilor echipei și relaționarea dintre aceștia, și care să reflecte de asemenea modul în care TM2021 relaționează cu diverse instituții externe. Varianta actualizată a structurii organizaționale trebuie să reflecte cu mai mare claritate cine este responsabil cu extinderea și menținerea parteneriatelor internaționale (dincolo de rețeaua de contacte a directorului artistic).
- Fluxul financiar – Juriul este extrem de îngrijorat în legătură cu faptul că Ministerul nu consideră CEaC un proiect pe mai multe niveluri, dar ca pe o serie de proiecte individuale mai mici și – prin urmare – TM2021 trebuie să solicite finanțare (și, se pare, să realizeze rapoarte de evaluare) pentru proiecte individuale sau pentru un “portofoliu” de proiecte. Juriul consideră că dosarul de candidatură în sine ar trebui considerat de Minister ca și portofoliu de proiecte. Și alte probleme sunt cauzate de actuala procedură de finanțare, care nu este suficient de clară. Contribuția financiară din partea Ministerului nu este specificată și finanțarea multi-anuală nu este posibilă în prezent. Probleme similare există și la nivelul municipalității și al Consiliul Județean, dar ambele instituții au promis că își vor îndeplini angajamentele financiare.
  - **Recomandarea 2:** Capitala Europeană a Culturii trebuie văzută de către toate nivelurile de guvernare teritorială (municipală, județeană și de stat) ca pe un singur proiect la scară largă cu mai multe fațete, și nu ca pe o colecție de proiecte individuale mai mici. Astfel, cum deja a fost recomandat în raportul final al juriului după faza de selecție finală din 2016 (p. 18), guvernul național (dar valabil și pentru municipalitate și consiliul județean) nu ar trebui să solicite CEaC să depună (și să raporteze) proiect de proiect, deoarece acest lucru creează insecuritate financiară,

impiedică implementarea cursivă a proiectelor CEaC, creează un volum de muncă suplimentar inutil pentru echipa de proiect și stabilește condiții neclare pentru alocarea fondurilor (datorită interpretării neclare a legii în vigoare). În măsura în care Asociația TM 2021 face publice toate cheltuielile în acord cu legea națională a achizițiilor publice în vigoare - care garantează transparența totală a deciziilor ei financiare – juriul recomandă că există proceduri clare ale autorităților publice relevante, care să permită finanțarea și raportarea tuturor cheltuielilor CEaC (sau a fazelor acestora). Bunele practici ale fostelor CEaC (de exemplu Marseille-Provence 2013), poate fi o bună sursă de inspirație în aceste sens.

- **Recomandarea 3:** Asigurarea fluxurilor financiare multianuale corespunzătoare de la toți partenerii publici trebuie privită ca o prioritate de nivel înalt. Cadrul financiar ar trebui să asigure că sunt eligibile toate categoriile de costuri legate în mod inerent de implementarea CEaC. Această prevedere se aplică mai ales pentru cheltuielile cu personalul. În acest context, juriul recomandă autorităților publice (județene și guvernamentale) să declare Timișoara 2021 ca „program cultural prioritar” (în concordanță cu formularea din strategia Ministerului Culturii - p. 131 – prin adoptarea documentelor și deciziilor în acest sens, conform legislației române în vigoare, după exemplul dat de Primărie.
- **Recomandarea 4:** Juriul are nevoie de garanția din partea statului că sprijinul său pentru Timișoara 2021 este robust, multidimensional și și imun față de orice schimbare viitoare la nivel guvernamental. De asemenea, juriul se așteaptă să primească informații despre suma contribuției financiare a ministerului la CEaC pentru Timișoara.
- Programul - Juriul a primit confirmarea că programul TM2021 s-a conectat cu viitoarea Președinție a României la UE (în 2019) și că a fost planificat și un proiect pentru Centenarul Marii Uniri (în 2018). TM2021 a menționat, de asemenea, o conexiune cu Anul European al Patrimoniului Cultural în 2018, precum și intenția de a coopera cu spațiul francofoniei. Juriul a fost interesat de conceptul „luminii” din program (mai puțin vizibil acum), iar Asociația TM2021 a explicat că tema luminii va fi încorporată în fiecare dintre cele șapte clustere. De asemenea, juriul este îngrijorat de diminuarea temei și a proiectelor referitoare la memoria și arhivele Timișoarei, care constituie un element foarte important în dosarul de candidatură (de exemplu sub teritoriul „Oameni” , stația „Reflexii”). Asociația a răspuns că Universitatea colectează în prezent astfel de informații și că, prin urmare, nu a fost nevoie ca TM2021 să repete această activitate. Cu toate acestea, câteva proiecte mici vor fi implementate în acest sens. Întrebată despre modul în care se va reflecta situația politică actuală din România, Asociația TM2021 a răspuns că programul CEaC 2021 a fost strâns legat de Revoluția din 1989 și de impactul acesteia asupra României de astăzi.
- **Recomandarea 5:** Panelul recomandă să activeze (sau să reactiveze) colaborarea cu Universitatea în ceea ce privește arhivarea și să găsească modalități artistice de a da vizibilitate proceselor de colectare a memoriei și, ulterior, a materialului arhivat. Stabilirea cu privire la cine, din cadrul Universității, își asumă această sarcină ar trebui să fie asigurată. În opinia juriului, istoria Timișoarei este un element important al identității Timișoarei - distingând Timișoara CEaC de toate celelalte CEaC și contribuind la o reflecție sporită asupra istoriei transformărilor europene în această parte a continentului.

- **Recomandarea 6:** Juriul solicită să primească o listă de progrese a tuturor proiectelor, cu indicarea parteneriatelor internaționale (nu doar cele care decurg din oportunitățile de networking). Această listă va avea rolul de indicator pentru criteriul “Dimensiunea europeană” a programului, ca întreg.
- **Recomandarea 7:** Juriul dorește să știe cum sunt abordate acum multiculturalitatea și diversitatea (adică incluziunea comunităților de romi și LGBT, componentă importantă în dosarul de candidatură) și ar dori să primească lista tuturor proiectelor relevante.
- **Recomandarea 8:** Juriul deține o cunoaștere a proceselor de dezvoltare a proiectelor CEaC bine elaborate, dar atrage atenția TM2021 spre de a asigura o concentrare continuă asupra conținutului proiectelor, în conformitate cu conceptele dosarului de candidatură. În opinia juriului, în comparație cu dosarul de candidatură, programul începe să fie prea "universal". Juriul recomandă că trebuie găsit un echilibru între valorile universale și identitatea unică a Timișoarei.

Pașii următori

Juriul este foarte mulțumit de activitatea și progresele înregistrate de TM2021 (cu excepția problemelor financiare) încă de la nominalizare. Apreciază spiritul de echipă care reprezintă un atu important și consideră criteriile utilizate pentru selectarea proiectelor ca fiind o practică foarte bună. Juriul recunoaște, de asemenea, activitatea dedicată creării unor baze solide pentru CEaC 2021, investind în dezvoltarea capacităților sectorului cultural și a parteneriatelor locale, investind astfel în sustenabilitatea pe termen lung a proiectului. Cu toate acestea, juriul dorește să atragă din nou atenția tuturor autorităților publice relevante asupra necesității ca acestea să depună toate eforturile pentru a asigura fluxuri financiare constante.

Prin urmare, juriul invită Asociația TM2021 să prezinte până la sfârșitul lunii aprilie 2018:

1. informații actualizate privind situația financiară, cu o descriere a procedurilor în vigoare;
2. un raport intermediar privind recomandările comisiei (din rapoartele post-selecție și de monitorizare) care explică modul în care Asociația TM2021 acționează (sau planifică să acționeze) în funcție de fiecare recomandare. Numerotarea recomandărilor incluse în rapoarte trebuie să fie menținută.

Juriul este la dispoziția Asociației TM2021 pentru orice întrebări, prin intermediul serviciilor Comisiei.

Comisia va solicita o a doua reuniune de monitorizare la mijlocul anului 2019. Cu toate acestea, juriul propune o vizită de monitorizare a reprezentanților acestuia la Timișoara sau o reuniune la Bruxelles la jumătatea anului 2018.

Juriul ține să mulțumească reprezentanților Timișoarei 2021 pentru întâlnirea foarte informativă și interesantă și așteaptă cu interes evoluțiile proiectului "Capitala Europeană a Culturii".